

ARAŞTIRMA

Açık Erişim

RESEARCH

Open Access

Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Üniversite Öğrencilerinde Aile Aidiyeti İle Ailede Bütünlük Duygusu Arasındaki İlişki

The Relationship Between Family Belonging and Sense of Family Cohesion in University Students in Emerging Adulthood

Özlem Cin¹ , Meral Taner Derman²

Yazar Bilgileri

Özlem CİN

Yüksek Lisans Öğrencisi

Kadın ve Aile Çalışmaları

Uludağ Üniversitesi

Bursa/ Türkiye

Email: pd.ozlemcaliskan@gmail.com

Meral TANER DERMAN

Doç. Dr.

Okul Öncesi Eğitimi

Uludağ Üniversitesi

Bursa/ Türkiye

Email: mtaner@uludag.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeyleri ile ailede bütünlük duygusu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 346 üniversite öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin aile aidiyeti düzeyleri ile ailede bütünlük duygusu düzeyleri Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri ile incelenmiştir. Öğrencilerin aile aidiyeti ile ailede bütünlük duygusu düzeyleri arasındaki ilişki ise Spearman Brown Korelasyon Katsayısı ile belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin aile aidiyeti düzeyleri ile ailede bütünlük duygusu düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Katılımcıların aile aidiyeti alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre katılımcılardan bir kardeşi olanların, 2 kardeşi olanlara göre aile aidiyeti düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların Ailede Bütünlük Duygusu Ölçeği (ABDÖ-K) Anlaşılabilirlik alt boyutundan elde ettikleri puanlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir; kadın katılımcıların erkeklere göre daha yüksek anlaşılabilirlik puanlarına sahip oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların ailede bütünlük duygusu ve aile aidiyeti düzeyleri ile cinsiyet, aile yapısı, büyüdüğü yer, anne-baba medeni durumu, yaş ve eğitim düzeyi gibi demografik değişkenler arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Aile aidiyeti

Ailede bütünlük duygusu

Aile

Üniversite öğrencileri

Keywords

Family belonging

Sense of integrity in the family

Family

University students

Makale Hakkında

Geliş: 18/05/2025

Düzeltilme: 26/08/2025

Kabul: 24/09/2025

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between university students' levels of family belonging and their levels of family cohesion. A total of 346 university students participated in the study. Students' levels of family belonging and family cohesion were examined using the Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests. The relationship between the students' family belongingness and sense of family cohesion was determined using Spearman Brown Correlation Coefficient. The results of the study revealed a positive and significant relationship between the students' family belongingness and sense of family cohesion. A significant difference was found between the participants' scores on the family belongingness subscale and the number of siblings. Accordingly, participants with one sibling were found to have higher levels of family belonging than those with two siblings. In addition, the scores obtained by the participants on the comprehensibility subscale of the Family Cohesion Scale showed a significant difference according to gender; female participants were found to have higher comprehensibility scores than males. No statistically significant differences were found between participants' sense of family cohesion and family belonging levels and demographic variables such as gender, family structure, place of upbringing, parental marital status, age, and education level.

Atf için: Cin, Ö., Taner Derman, M. (2025). Beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinde aile aidiyeti ile ailede bütünlük duygusu arasındaki ilişki. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 8(2), 1-20.

GİRİŞ

Yetişkinliğe geçiş dönemini de kapsayan üniversite yılları, bu dönemdeki bireyler için birçok açıdan kritik öneme sahiptir. Üniversite öğrencileri, geleceğin aile kurucuları ve anne babaları olmaya yakın bir dönem içerisindeydir. Eğitim, kendine ait bir alanda yaşama, evlilik, anne baba olma gibi yetişkinlik dönemine ilişkin belirleyicilerin gerçekleşmesi geçmişten günümüze doğru geldikçe daha ileriki yaşlara doğru ilerleyerek yaklaşık olarak yirmili yaşların sonuna gelmiştir (Atak & Çok, 2010). Otuzlu yaşlara kadarki süreçte, gelişmekte olan yetişkinlerin büyük çoğunluğu istikrarlı aile ve iş rollerini yerine getirmekte ve toplumun katkı sağlayan genç üyeleri haline gelmektedirler (Arnett, 2007). Arnett (2000, 2005, 2007) ergenlik döneminin sonlarından yirmili yaşların sonlarına kadarki (yaklaşık 18-29 yaşlar arası) bu dönemi "*beliren yetişkinlik*" olarak tanımlamaktadır. Bu dönem birey için kimliğini keşfetme dönemidir. Birey, ilgi alanlarına ve tercihlerine göre kendisine sunulan olanakları nasıl değerlendirdiğine dayanarak aşk ve iş ile ilgili konularda önemli seçimler yapmaktadır. Bu süreçte kimliğini keşfetmeyi sürdüren birey; eşi, işi ve eğitimi gibi yaşamı ile ilgili düzenlemeleri değiştirmektedir. Dolayısıyla bu dönem birey için kendine odaklandığı ve istikrarsızlık çağı (*age of instability*) olarak da nitelendirilebilecek bir dönemdir (Arnett, 2010, 256). Bu dönemdeki bireyler romantik bir ilişki yaşama ve bu ilişkiyi sürdürme gibi konularda önceki yaşlara göre daha ciddi bir sorgulama içerisinde oldukları gibi; part-time çalışma, kariyer planlama ve hangi mesleklerin kendisi için daha uygun olduğuna dair önemli sorgulamalar içerisindeydir (Arnett, 2005). Günümüz araştırmaları, beliren yetişkinlik döneminde bireylerin kimlik ve aile ilişkileri üzerine odaklanırken, bu sürecin duygusal, bilişsel ve sosyal dinamiklerini de irdelemektedir (Arnett, 2000; Arnett, 2007).

Türkiye’de beliren yetişkinlik dönemine ilişkin ilk akademik çalışma Atak (2011) tarafından gerçekleştirilmiş olup, bu araştırma söz konusu gelişimsel dönemin Türkiye bağlamındaki öncü bir incelemesi niteliğindedir. Kolektif aile yapısının hâkim olduğu Türkiye’de, bireylerin ailelerinden bağımsızlaşma süreci daha sınırlı ve aşamalı bir şekilde gerçekleşmekte; Batı toplumlarında gözlenen bireyselleşmiş ve hızlı geçiş sürecine kıyasla, daha kademeli ve aileye bağlı bir yetişkinlik deneyimi ortaya çıkmaktadır (Atak, 2011). Türkiye’de yapılan bir çalışmada, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin ailelerine olan bağlılık seviyelerinin, kimlik gelişimleriyle paralellik gösterdiğini ortaya konmuştur (Öztürk & Yılmaz, 2017). Ayrıca, bir başka çalışmada demokratik bir aile ikliminin bu dönemdeki kimlik gelişimini destekleyici ve güçlendirici bir unsur olarak işlev gördüğü de ortaya konmuştur (Aydın & Gürcan, 2017). Çok ve Atak (2015), Türkiye’de beliren yetişkinlik döneminin, özellikle eğitimine devam eden kentsel gruplarda daha belirgin hale geldiğini ve kültürel faktörlerin bu gelişimsel süreci şekillendirdiğini ortaya koymuşlardır. Bu bulgu, söz konusu dönemin belirginleştiği üniversite öğrencileri üzerinde mevcut araştırmanın gerçekleştirilmesinin önemini de vurgulamaktadır.

Aile Aidiyeti

Türk Dil Kurumu’na göre ait sözcüğü “ilgilendiren”, “ilişik”; aitlik sözcüğü ise “ait olma durumu”, “aidiyet” olarak tanımlanmaktadır. Literatür incelendiğinde, ait olma gereksiniminin farklı kuramcılar tarafından açıklandığı görülmektedir. Maslow (1970; 1987) aidiyetin başlı başına temel bir ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir. Anant (1967) ait olma ihtiyacının çocuk gelişimindeki, sosyal ilişkilerdeki, okuldaki ve bireyin ruh sağlığı üzerindeki önemini vurgulamaktadır. Hagerty ve Patusky (1995) Anant’ın aidiyet tanımına eklemeler yaparak aidiyet duygusunu ölçmek için bir ölçek geliştirmişlerdir. Glasser (1998) seçim kuramında, sevgi ve ait olma duygusunu ön plana çıkararak sevmeye, sevilme ve ait olmanın bireyin temel psikolojik ihtiyaçları olduğunu ve bireyin harekete geçme motivasyonunu sağladığını ifade etmektedir (Usta, 2019).

Aile, bireyin aidiyet gereksiniminin karşılandığı ilk ortam olarak karşımıza çıkmaktadır ve bireyin yaşamında önemli bir yere sahiptir. Bireyin gelişim sürecinde değişen düzeyde ve şekillerde görülen aile aidiyet duygusu, bireyin hayatında temel bir konumda yer almaktadır (Aslantürk vd., 2020). Köse ve Şahin (2018) “Aile aidiyeti, bireyin kendini ailesine ait hissetmesi ve aile yapısıyla bütünleşmesi sürecidir” ifadesiyle bu kavramı özetlemişlerdir (s. 19). Aidiyet kavramına ilişkin ülkemizde yapılan araştırmalardan biri ise Mavili vd. (2014) tarafından bireylerin ailelerine yönelik aidiyetlerini ölçmek amacıyla geliştirdikleri aile aidiyeti ölçeğidir. Bu ölçekte yer alan aile aidiyeti, bireyin ailesinin kendisine yönelik duygusal yansımaları ve değer verme düzeyine nasıl tepki verdiğini değerlendirirken; kendilik alt ölçeği ise bireyin ailesiyle olan ilişkisini kimlik gelişimi bağlamında değerlendirmekte ve aile üyeleriyle kurulan duygusal bağların gücünü ifade etmektedir.

Aile aidiyetinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği pek çok araştırmaya rastlamak mümkündür (Gök & Kocayörük, 2019; Güner vd., 2023; Korkut & Gençtürk, 2020; Semerci vd., 2023; Yeter, 2019). Mavili ve diğerlerine (2014) göre aile fertlerinin bir saygı, dayanışma ve aidiyet duygusu içerisinde yaşamlarını sürdürmeleri aynı zamanda işlevsel ve ideal bir aileye işaret etmektedir. Böyle bir ailede aile fertlerinin işlevsellikleri yüksek, olumsuz ve kabul görmeyen davranışlarda bulunma ihtimallerinin düşük olacağı söylenebilir. Ergenler üzerinde yapılan bir araştırmada, ebeveynleriyle olumlu ilişkiler kuran ergenlerin aile aidiyeti duygularının belirgin şekilde güçlendiği görülmektedir (King vd., 2015).

Fuligni vd., (1999) tarafından yürütülen bir çalışmada, aile bağlılığı ve aidiyeti; ergenlerin akademik başarıları ve psikolojik esnekliği üzerinde önemli bir koruyucu faktör olarak değerlendirilmiştir. Bu araştırma, ailenin sunduğu duygusal destek ortamının, bireylerin stresle başa çıkma stratejilerini güçlendirdiğini göstermiştir. Bryant ve Conger (2002) tarafından yapılan boylamsal çalışmalar, genç yetişkinlik döneminde aile aidiyeti ile aile içi etkileşimin; gençlerin sosyal uyum ve davranışsal düzenliliklerine doğrudan katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Bu araştırmalar, aile içindeki güçlü bağların, bireylerin yaşam kalitelerini ve psikososyal sağlıklarını artırdığına dair kanıtlar sunarak, aile aidiyetinin evrensel bir öneme sahip olduğunu gözler önüne sermektedir.

Ailede Bütünlük Duygusu

Bütünlük duygusu (sense of coherence) ilk kez Aaron Antonovsky tarafından tanımlanarak geliştirilmiştir (Antonovsky, 1979; Antonovsky, 1987). Lindström ve Eriksson'a (2006) göre Antonovsky bütünlük duygusu kavramını salutogenez (salutogenic) kuramına dayandırmakta ve bu teoriye göre bütünlük duygusu bireylerin daha sağlıklı bir yaşam sürmelerinde olumlu bir etki sunmaktadır. Latin kökenli bir sözcük olan "salut" sözcüğü "iyi/sağlıklı olmak" anlamlarına gelmekte (Çeçen, 2007) ve salutogenez kavramı ile sağlığın kökenlerini incelenmesini ifade edilerek hastalığa neden oluşturan etmenlerden ziyade bireyin sağlığını destekleyen etmenlere odaklanılmaktadır (Antonovsky & Souroni, 1988).

Bütünlük duygusu, bireylerde ele alınabileceği gibi, aile düzeyinde de ele alınabilmekte ve ailenin de bir bütünlük duygusuna sahip olabileceği ifade edilmektedir (Antonovsky, 1988). Ailede bütünlük duygusu, aile üyeleri arasında hissedilen uyum, dayanışma ve karşılıklı bütünleşme olarak tanımlanabilir. Bu kavram, ailenin bireylerin yaşamlarında sistematik bir yapı oluşturması ve destekleyici rolleri üstlenmesi anlamına gelmektedir. Türkçe alan yazında ailede bütünlük duygusu “tutarlılık” kavramı ile de ifade edilmektedir. Bu araştırmada terim tutarlılığını korumak amacıyla “ailede bütünlük duygusu” ifadesinin kullanımı tercih edilmiştir. Akın ve Soydan (2015), “Ailede bütünlük, aile bireylerinin birbirlerini anlama, destekleme ve ortak bir değer sistemi etrafında birleşme kapasitesidir” şeklinde bir açıklama getirmişlerdir. Aile bütünlük duygusu, aile içerisinde yaşanabilecek problemler için önleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Buna ek olarak bireyin psikolojik sağlamlığı ve evliliği sağlıklı bir şekilde sürdürebilme açısından önemlidir (Küçükşen vd., 2023). Bütünlük duygusu yüksek olan ailelerde bireyler stresli yaşam olayları ile daha kolay bir şekilde baş edebilmektedir (Antonovsky & Sourani, 1988).

Bütünlük duygusu anlaşılabilirlik, yönetilebilirlik ve anlamlılık alt öğelerinden oluşmaktadır (Çeçen, 2007). Buna göre anlamlılık, bireyin hayatında karşılaştığı olumsuz durumlarla baş etmeyi ya da etmemeyi ne kadar anlamlı bulduğuna dair algısını; anlaşılabilirlik, bireyin karşılaştığı durumları bir düzen içinde algılamasını ifade eden bilişsel boyutu; yönetilebilirlik ise bireyin yaşamındaki stresörler karşısındaki kaynaklarını ifade eden davranışsal boyutu ifade etmektedir. Yapılan araştırmalar ailede bütünlük duygusu yüksek olan bireylerde, akademik başarı ve duygusal istikrarın da daha yüksek olabildiğini ortaya koymaktadır (Akın & Soydan, 2015). Bir başka araştırmada ise aile fertlerinin diğer aile üyelerinin davranışlarını anlamlı, yönetilebilir ve anlaşılabilir bulmaları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Çeçen, 2008). Ergenlerde öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada ise öznel iyi oluş ile ailede bütünlük duygusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre ailede bütünlük duygusu yüksekse aile bireylerinin problemler karşısında daha olumlu düşüncelere sahip oldukları ve daha yüksek düzeyde öznel iyi oluşa sahip oldukları söylenebilir (Arı & Güler, 2019).

Ailede bütünlük duygusu uluslararası alan yazında da son yıllarda üzerinde durulan bir konudur. Örneğin, Olson ve Gorall (2006) aile işlevselliği ile bütünlük duygusu arasındaki ilişkiyi incelemiş ve aile bütünlüğü yüksek olan ailelerde bireylerin stresle daha etkili başa çıktıklarını ortaya koymuştur. 2015–2023 yılları arasında yayımlanan ve 41 çalışmayı kapsayan sistematik derleme; ailede duygusal bağ, uyum, iletişim ve desteğin bireylerin psikolojik dayanıklılığı, stresle başa çıkma ve yaşam doyumunu üzerindeki etkilerini ortaya koymuştur (Roman vd., 2023). Bulgular, ailede bütünlük duygusunun hem bireyler hem de aile sistemi için koruyucu bir rol üstlendiğini göstermektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar, ailenin sürekliliği ve beraberliği için ailede bütünlük duygusunun önemini ifade etmektedir (Kınıklı, 2021). Psikolojik sıkıntıların azaltılmasında ailede bütünlük duygusu, tutarlılık duygusu ve kişisel tatmine odaklanmak etkili olabilmektedir (Çeçen & Mert, 2023). Özetle, aile bütünlük duygusunun birçok psikolojik değişkenle ilişkili olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada temel olarak, beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin aile aidiyetleri ve ailede bütünlük duygusu düzeyleri arasında ilişki incelenmiştir. Ayrıca katılımcıların aile aidiyeti ve ailede bütünlük duygusu düzeylerinin aileye ilişkin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi de amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır, çünkü bu dönem; bireylerin bağımsızlık kazanma süreçlerinin başladığı ancak ailelerinden duygusal ve sosyal destek alma ihtiyaçlarının hala yüksek olduğu bir gelişim aşamasıdır. Bu nedenle, aile aidiyeti ve ailede bütünlük duygusu bu dönemdeki bireyler için pek çok psikolojik değişken açısından önemli bir anlam taşımaktadır. Bu çalışma, aile aidiyeti ve ailede bütünlük duygusunun üniversite öğrencileri üzerinde nasıl şekillendiğini anlamak ve bu alanda mevcut bilgi boşluğunu gidermek açısından önemlidir. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Katılımcıların aile aidiyeti ve ailede bütünlük duygusu ne düzeydedir?
- Katılımcıların aile aidiyet düzeyleri çeşitli demografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, büyüdüğü yer, aile yapısı vb.) farklılaşmakta mıdır?

- Katılımcıların ailede bütünlük duygusu düzeyleri çeşitli demografik değişkenlere göre (yaş, cinsiyet, büyüdüğü yer, aile yapısı vb.) farklılaşmakta mıdır?
- Katılımcıların aile aidiyeti düzeyleri ile ailede bütünlük düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemini ise Bursa Uludağ Üniversitesi'nde 2024-2025 yılı güz döneminde öğrenime devam eden 255 kadın (73,7%) ve 91 erkek (%26,3) öğrenci olmak üzere toplam 346 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Tablo 1'de çalışma grubuna ilişkin bazı kişisel bilgilere yer verilmiştir. Katılımcılardan öncelikle bilgilendirilmiş onam formunu okumaları ve araştırmaya katılmayı onayladıktan sonra demografik bilgiler formunu ve ardından araştırmada yer verilen diğer ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Bu araştırmada veriler, araştırmacıların ulaşabildiği ve katılmaya gönüllü olan öğrencilerden toplanmıştır. Dolayısıyla örneklem kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu yöntem, zamansal ve mekânsal sınırlılıklar içerisinde hızlı ve pratik biçimde veri toplamaya imkân tanımaktadır (Neuman, 2019).

Tablo1

Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileri

Cinsiyet	N	%	Medeni durum	N	%
Kadın	255	73,7	Evli	11	3,2
Erkek	91	26,3	Bekâr	335	96,8
Yaş	N	%	Büyüdüğü Yer	N	%
18-21 Yaş	242	69,9	Köy-kasaba	36	10,4
22-27 Yaş	93	26,9	İlçe-il	141	40,8
28 Yaş ve Üzeri	8	2,3	Büyükşehir	169	48,8
Öğrenim Durumu	N	%	Kardeş Sayısı	N	%
Ön lisans	36	10,4	Kardeşi yok	27	7,8
Lisans	299	86,4	1 kardeşi var	119	34,4
Yüksek lisans	11	3,2	2 kardeşi var	104	30,1
			3 ve üzeri kardeş	96	27,7
Fakülte	N	%	Kardeş Sırası	N	%
Eğitim	187	54,0	İlk çocuk	131	37,9
Fen Edebiyat	36	10,4	Ortanca ya da	83	24,0
İİBF	40	11,6	ortancalardan biri		
Mühendislik	17	4,9	Son çocuk	105	30,3
Sağlık Bilimleri	22	6,4	Kardeşi yok	27	7,8
Sosyal Bilimler Ens.	3	0,9			

	N	%	Aile Yapısı	N	%
MYO	34	9,8			
Tip	7	2,0			
Anne Baba Medeni Durum					
Evli	312	90,2	Çekirdek	286	82,7
Boşanmış	26	7,5	Geniş	60	17,3
Dul	8	2,3			

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında cinsiyet, yaş, eğitim durumu vb. kişisel değişkenleri içeren demografik bilgiler formu kullanılmıştır. Buna ek olarak Aile Aidiyeti Ölçeği ve Ailede Bütünlük Duygusu Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgiler Formu

Bu form araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Araştırmaya katılanların kişisel bilgilerinin elde edilebilmesi için oluşturulan formda toplamda 10 soru yer almaktadır. Bu formda katılımcılara ilişkin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, okuduğu bölüm, medeni durum, büyüdüğü yer, kardeş sayısı, kardeş sırası, anne-babanın medeni durumu ve aile yapısına ilişkin sorular yer almaktadır.

Aile Aidiyeti Ölçeği

Ölçek, Mavili vd. (2014) tarafından geliştirilmiştir ve 5'li Likert tipinde toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iki alt boyutu bulunmaktadır: kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti. Kendilik aidiyeti alt boyutu, bireyin ailesine yönelik duygularını değerlendirmekte ve iki tanesi ters madde olmak üzere 12 maddeden oluşmaktadır. Aile aidiyeti alt boyutu ise bireyin ailesinden aldığı duygusal yansımaları ölçmekte ve iki tanesi ters madde olmak üzere 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı (Cronbach's Alpha iç tutarlık güvenirligi) 0,94, kendilik aidiyeti alt boyutu için 0,93 ve aile aidiyeti alt boyutu için 0,82 olarak rapor edilmiştir. Bu bulgular, ölçeğin güvenirliginin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin tümü için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0,91, kendilik aidiyeti alt boyutu için 0,90 ve aile aidiyeti alt boyutu için 0,68 bulunmuştur. Özellikle çok maddeli olmayan ölçeklerde ve erken gelişim aşamasındaki ölçeklerde 0,60–0,70 arası değerler kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılık olarak değerlendirilmektedir (Hair vd., 2014; Taber, 2018).

Ailede Bütünlük Duygusu Ölçeği Kısa Formu (ABDÖ-K)

Ailede bütünlük duygusu ölçeği, Aaron Antonovsky (1979) tarafından geliştirilen "Sense of Coherence" kavramına dayanmaktadır. Ölçeğin ilk hali, Sourani (1988) tarafından 26 maddelik bir form olarak oluşturulmuş, daha sonra Sagy (1998) tarafından 12 maddelik kısa forma dönüştürülmüştür. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması ise Çeçen (2007) tarafından yapılmıştır. Bu ölçme aracı, bireylerin ailelerine yönelik bütünlük duygusunu değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Ölçek, 7'li Likert tipi bir derecelendirme ile yapılandırılmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireyin ailesine yönelik bütünlük duygusunun yüksek olduğunu göstermektedir. Çeçen (2007) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .80 (n=437), test-tekrar test güvenirligi ise .85 (n=55) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin yeterli düzeyde güvenirlige sahip olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ölçeğin tümü için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve 0,80 bulunmuştur. Ölçeğin anlaşılabilirlik alt boyutu için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,69, yönetilebilirlik alt boyutu için 0,64 ve anlamlılık alt boyutu için ise 0,62 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Veri toplama sürecine başlanmadan önce Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Enstitüsü Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada kullanılan form ve ölçekler ile veri toplama süreci Aralık 2024-Ocak 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup veri toplama süreci ortalama 1,5 ayda gerçekleştirilmiştir. Veriler çevrimiçi ve yüz yüze olmak üzere iki farklı şekilde toplanmıştır. Çevrimiçi katılım sağlayan katılımcılara anket formunun linki mesaj yoluyla iletilmiştir. Çevrimiçi anket formunda öncelikle çalışmanın amacına, gönüllülük ve gizlilik esaslarına ve araştırmacı bilgilerine yer verilmiş olup çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarına dair onaylamaları gereken bir buton eklenmiştir.

Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programında analiz edilmiştir. Verilerin normallik dağılımı incelendiğinde Kolmogorov-Smirnov Testi anlamlılık değeri .05'ten küçük olduğu ve incelenen histogram grafikleri ile Q-Q grafikleri verilerin simetrik olmayan ve çarpık dağılım gösterdiğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla verilerin normal dağılıma uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistiklere bulgular kısmında yer verilmiştir.

Katılımcıların aile aidiyetleri ve ailede bütünlük duyguları ile cinsiyetleri ve aile yapısı arasında göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için Mann Whitney U testi yapılırken; katılımcıların büyüdüğü yer, anne ve babalarını medeni durumu, yaşı, eğitim durumu ve kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı farklılık çıkan boyutlarda farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi uygulanmıştır. Farklılık çıkması durumlarında Cohen etki büyüklükleri hesaplanmıştır. Aile aidiyeti ve ailede bütünlük duygusuna yönelik yer verilen iki ölçüm seti arasındaki ilişkinin belirlenmesinde ise Spearman Sıra Farkları Korelasyon Hesabı kullanılmıştır (Can, 2024).

BULGULAR

Alt problemlerden yola çıkılarak elde edilen bulgular, bu alt başlık altında yorumlanmıştır. Çalışma grubunun aile aidiyeti ve ailede bütünlük duygusu düzeylerine yönelik yapılan betimsel istatistik sonuçları aşağıda yer almaktadır

Tablo2

Ölçek Altboyut Puanları Betimsel Analiz Sonuçları

Ölçekler	N	Min	Max	\bar{x}	ss
AAÖ (Aile Aidiyeti Ölçeği)					
Aile Aidiyeti	346	7,0	25,0	16,95	2,638
Kendilik Aidiyeti	346	21,0	60,0	50,12	7,671
AAÖ Toplam	346	28,0	85,0	67,48	10,445
ABDÖ-K (Ailede Bütünlük Duygusu Ölçeği)					
Anlaşılabilirlik	346	7,0	28,0	19,51	4,429

Yönetilebilirlik	346	10,0	35,0	23,00	5,441
Anlamlılık	346	5,0	21,0	13,62	3,451
ABDÖ-K Toplam	346	26,0	82,0	56,14	10,95

Tablo 2 incelendiğinde, çalışma grubunun AAÖ Aile Aidiyeti ($\bar{x}=16,95$) ve Kendilik Aidiyeti ($\bar{x}=50,12$) alt boyutlarından ve toplamından aldıkları ortalama puanların ($\bar{x}=67,48$), ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlara göre değerlendirildiğinde ortanın üzerinde olduğu; ABDÖ-K Anlaşılabilirlik ($\bar{x}=19,51$), Yönetilebilirlik ($\bar{x}=23,00$) ve Anlamlılık ($\bar{x}=13,62$) alt boyutlarından ve toplamından aldıkları ortalama puanların ($\bar{x}=56,14$) da ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlara göre ortanın üzerinde olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre katılımcıların aile bütünlük duygusu ve aile aidiyetlerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo3

Ailede Bütünlük Duygusu ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Ölçekler	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	u	p	r
ABDÖ-K							
Anlaşılabilirlik	Kadın	255	180,50	46027,5	9817,5	0,029*	0,12
	Erkek	91	153,88	14003,5			
Yönetilebilirlik	Kadın	255	178,24	45450,5	10394,5	0,140	
	Erkek	91	160,23	14,580,5			
Anlamlılık	Kadın	242	175,52	44756,5	11088,5	0,529	
	Erkek	91	167,85	15274,5			
Toplam	Kadın	255	179,00	457646	10199	0,086	
	Erkek	91	158,08	14385			
AAÖ							
Aile Aidiyeti	Kadın	255	170,78	43548	10908	0,393	
	Erkek	91	181,13	16483			
Kendilik Aidiyeti	Kadın	155	175,32	47706	11139	0,571	
	Erkek	91	168,41	15325			
Toplam	Kadın	255	176,13	44914	10931	0,412	
	Erkek	91	166,12	15117			

Tablo 3'te görüldüğü üzere katılımcıların Ailede Bütünlük Duygusu toplam puanlarına ait sıra ortalaması kadın katılımcılarda 179,00; erkek katılımcılarda ise 158,08 olarak bulunmuştur. Yapılan Mann-Whitney U Testi sonucunda kadın ve erkek katılımcıların ailede bütünlük duygusu toplam puanları, yönetilebilirlik ve anlamlılık alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Diğer yandan kadın ve erkek katılımcıların anlaşılabilirlik alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında ise anlamlı bir fark saptanmıştır ($U=0,029$; $p<0,005$). Buna göre kadın

katılımcıların anlaşılabilirlik puanları erkek katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur, fakat küçük bir etki düzeyinde ($r=0,12$) farklılık olduğu belirlenmiştir (Cohen, 1988). Katılımcıların Aile Aidiyeti toplam puanlarına ait sıra ortalaması 176,13; erkek katılımcıların ise 166,12 olarak bulunmuştur. Yapılan Mann-Whitney U Testi sonucunda kadın ve erkek katılımcıların aile aidiyeti puanları ile aile aidiyeti alt ölçekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo4

Ailede Bütünlük Duygusu ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Aile Yapısına Göre İncelenmesi

Ölçekler	Aile Yapısı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	u	p
ABDÖ-K						
Anlaşılabilirlik	Çekirdek	286	173,19	49533	8492	0,900
	Geniş	60	174,97	10498		
Yönetilebilirlik	Çekirdek	286	172,84	49431	8390	0,787
	Geniş	60	176,67	10600		
Anlamlılık	Çekirdek	286	175,18	50101	8100	0,494
	Geniş	60	165,50	9930		
Toplam	Çekirdek	286	173,78	49701,5	8499,5	0,909
	Geniş	60	172,16	10329,5		
AAÖ						
Aile Aidiyeti	Çekirdek	286	173,82	49713	8488	0,895
	Geniş	60	171,97	10318		
Kendilik Aidiyeti	Çekirdek	286	174,67	49957	8244	0,633
	Geniş	60	167,90	10074		
Toplam	Çekirdek	286	174,03	49772,5	8428,5	0,830
	Geniş	60	170,98			

Tablo 4'te görüldüğü üzere ailede bütünlük duygusu toplam puanlarının sıra ortalaması geniş aileye sahip katılımcılarda 172,16; çekirdek aileye sahip katılımcılarda ise 173,78 olarak bulunmuştur. Aile aidiyeti toplam puanlarının sıra ortalaması geniş aileye sahip katılımcılarda 170,98; çekirdek aileye sahip katılımcılarda ise 174,03 olarak bulunmuştur. Buna göre katılımcıların aile yapısına göre ailede bütünlük duygusu ile aile aidiyeti puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo5

Ailede Bütünlük Duygusu ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Büyüdüğü Yere Göre İncelenmesi

Ölçekler	Aile Yapısı	n	Sıra Ortalaması	χ^2	p
ABDÖ-K					
Anlaşılabilirlik	Köy-kasaba	36	171,92	0,524	0,770
	İlçe-il	141	169,24		
	Büyükşehir	169	177,39		

Yönetilebilirlik	Köy-kasaba	36	153,19	2,831	0,243
	İlçe-il	141	169,14		
	Büyükşehir	169	181,46		
Anlamlılık	Köy-kasaba	36	163,75	2,282	0,275
	İlçe-il	141	165,45		
	Büyükşehir	169	182,29		
Toplam	Köy-kasaba	36	160,39	3,045	0,218
	İlçe-il	141	165,49		
	Büyükşehir	169	182,98		
AAÖ					
Aile Aidiyeti	Köy-kasaba	36	141,97	5,190	0,075
	İlçe-il	141	170,59		
	Büyükşehir	169	182,65		
Kendilik Aidiyeti	Köy-kasaba	36	169,00	0,087	0,957
	İlçe-il	141	174,49		
	Büyükşehir	169	173,63		
Toplam	Köy-kasaba	36	168,14	0,173	0,917
	İlçe-il	141	172,64		
	Büyükşehir	169	175,36		

Tablo 5'te görüldüğü üzere katılımcıların ailede bütünlük duygusu toplam puanlarının sıra ortalaması köy-kasabada yaşayan katılımcılar için 160,39; ilçe-ilde yaşayan katılımcılar için 165,49; büyükşehirde yaşayan katılımcılar için ise 182,98 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, katılımcıların toplam aile aidiyeti puanlarının sıra ortalaması köy-kasabada yaşayan katılımcılar için 168,14; ilçe-ilde yaşayan katılımcılar için 172,64; büyükşehirde yaşayan katılımcılar için ise 175,36 olarak tespit edilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların büyüdüğü yere göre ailede bütünlük duygusu ve aile aidiyetleri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo6

Ailede Bütünlük Duygusu ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Anne Babasının Medeni Durumunun Göre İncelenmesi

Ölçekler	Aile Yapısı	n	Sıra Ortalaması	χ^2	p
ABDÖ-K					
Anlaşılabilirlik	Evli	312	175,93	2,253	0,324
	Boşanmış	26	145,42		
	Dul	8	170,00		
Yönetilebilirlik	Evli	312	175,29	1,052	0,591
	Boşanmış	26	155,42		
	Dul	8	162,38		
Anlamlılık	Evli	312	175,54	1,406	0,495
	Boşanmış	26	157,19		
	Dul	8	146,75		
Toplam	Evli	312	176,04	2,078	0,354

	Boşanmış	26	148,58		
	Dul	8	155,44		
AAÖ					
	Evli	312	173,76		
Aile Aidiyeti	Boşanmış	26	158,83	1,716	0,424
	Dul	8	211,06		
	Evli	312	174,46		
Kendilik Aidiyeti	Boşanmış	26	164,13	0,299	0,861
	Dul	8	166,31		
	Evli	312	174,22		
Toplam	Boşanmış	26	165,90	0,176	0,916
	Dul	8	170,00		

Tablo 6'da görüldüğü üzere katılımcıların ailede bütünlük duygusu toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları anne babası evli olan katılımcılar için 176,04; anne babası boşanmış olan katılımcılar için 148,58; diğer durumlar için ise 155,44 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların aile aidiyeti toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları anne babası evli olan katılımcılar için 174,22; anne babası boşanmış olan katılımcılar için 165,90; diğer durumlar için ise 170,00 olarak tespit edilmiştir. Kruskal Wallis testi sonucunda katılımcıların anne babasının medeni durumuna (evli/boşanmış/dul) göre, ailede bütünlük duygusu ile aile aidiyeti düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo7

Ailede Bütünlük Duygusu ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Yaşa Göre İncelenmesi

Ölçekler	Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
ABDÖ-K						
	18-21 Yaş	242	167,11			
Anlaşılabilirlik	22-27 Yaş	93	185,25	2	2,289	0,318
	28 Yaş ve Üzeri	8	166,06			
	18-21 Yaş	242	170,74			
Yönetilebilirlik	22-27 Yaş	93	175,54	2	0,166	0,920
	28 Yaş ve Üzeri	8	169,00			
	18-21 Yaş	242	171,17			
Anlamlılık	22-27 Yaş	93	174,98	2	0,178	0,915
	28 Yaş ve Üzeri	8	162,38			
	18-21 Yaş	242	169,72			
Toplam	22-27 Yaş	93	179,05	2	0,737	0,692
	28 Yaş ve Üzeri	8	159,00			
AAÖ						
	18-21 Yaş	242	173,06			
Aile Aidiyeti	22-27 Yaş	93	168,64	2	0,177	0,915
	28 Yaş ve Üzeri	8	179,00			
Kendilik Aidiyeti	18-21 Yaş	242	172,33			

	22-27 Yaş	93	172,20	2	0,128	0,938
	28 Yaş ve Üzeri	8	159,63			
	18-21 Yaş	242	173,38			
Toplam	22-27 Yaş	93	170,16	2	0,420	0,811
	28 Yaş ve Üzeri	8	151,56			

Tablo 7’de görüldüğü üzere katılımcıların ailede bütünlük duygusu toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları 18-21 yaş katılımcılar için 169,72; 22-27 yaş katılımcılar için 179,05 ve 28 yaş üzeri olan katılımcılar için 159,00 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların aile aidiyeti toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları 18-21 yaş katılımcılar için 173,38; 22-27 yaş katılımcılar için 170,16 ve 28 yaş ve üzeri katılımcılar için 151,56 olarak tespit edilmiştir. Kruskal-Wallis Testi sonucunda katılımcıların ailede bütünlük duygusu ile aile aidiyeti toplam ve alt boyutlarının puanları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo8

Ailede Bütünlük Duygusu ve Aile Aidiyeti Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Ölçekler	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
ABDÖ-K						
Anlaşılabilirlik	Ön Lisans	36	149,31			
	Lisans	299	175,37	2	3,115	0,211
	Yüksek Lisans	11	201,95			
Yönetilebilirlik	Ön Lisans	36	190,22			
	Lisans	299	170,45	2	2,164	0,339
	Yüksek Lisans	11	201,68			
Anlamlılık	Ön Lisans	36	170,93			
	Lisans	299	172,06	2	2,593	0,273
	Yüksek Lisans	11	221,05			
Toplam	Ön Lisans	36	170,25			
	Lisans	299	172,59	2	1,432	0,489
	Yüksek Lisans	11	208,77			
AAÖ						
Aile Aidiyeti	Ön Lisans	36	187,07			
	Lisans	299	170,66	2	2,113	0,348
	Yüksek Lisans	11	206,23			
Kendilik Aidiyeti	Ön Lisans	36	162,39			
	Lisans	299	173,36	2	2,219	0,330
	Yüksek Lisans	11	213,59			
Toplam	Ön Lisans	36	169,75			
	Lisans	299	172,56	2	1,659	0,436
	Yüksek Lisans	11	211,41			

Tablo 8’de görüldüğü üzere katılımcıların ailede bütünlük duygusu toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları eğitim durumu ön lisans olan katılımcılar için 170,25; lisans olan katılımcılar için 172,59

ve yüksek lisans olan katılımcılar için 208,77 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların aile aidiyeti toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları eğitim durumu ön lisans olan katılımcılar için 169,75; lisans olan katılımcılar için 172,56 ve yüksek lisans olan katılımcılar için 211,41 olarak tespit edilmiştir. Kruskal-Wallis Testi sonucunda katılımcıların eğitim durumlarına göre ailede bütünlük duygusu ile aile aidiyeti düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo9

Aile Aidiyeti Düzeylerinin Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi

AAÖ	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	η^2	Post hoc
Aile Aidiyeti	Kardeşi yok	27	187,44	3	8,192	0,042*	0,023	1 kardeşi var > 2 kardeşi var
	1 kardeşi var	119	190,88					
	2 kardeşi var	104	154,62					
	3 ve üzeri kardeş	96	168,49					
		27	156,76					
Kendilik Aidiyeti	Kardeşi yok	119	186,29	3	3,356	0,340		
	1 kardeşi var	104	169,99					
	2 kardeşi var	96	166,16					
	3 ve üzeri kardeş	96	166,16					
		27	156,50					
Toplam	Kardeşi yok	119	187,09	3	3,690	0,297		
	1 kardeşi var	104	169,03					
	2 kardeşi var	104	169,03					
	3 ve üzeri kardeş	96	166,27					
		27	156,50					

Tablo 9’da görüldüğü üzere katılımcıların aile aidiyeti toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları kardeşi olmayan katılımcılar için 156,50; 1 kardeşi olan katılımcılar için 187,09; iki kardeşi olan katılımcılar için 169,03 ve 3 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar için 166,27 olarak tespit edilmiştir. Yapılan Kruskal Wallis Testi sonucunda katılımcıların kardeş sayısına göre aile aidiyeti alt ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\chi^2=8,192$; $p<0.05$). Bu farklılık küçük bir etki düzeyini göstermektedir ($\eta^2=0,02$). Bu bulguya dayalı olarak 1 kardeşi olanların aile aidiyetinin 2 kardeşi olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Diğer yandan, kardeş sayısına göre kendilik aidiyeti alt ölçeğinden alınan puanlar arasında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo10

Ailede Bütünlük Duygusu Düzeylerinin Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi

ABDÖ-K	Kardeş Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Anlaşılabilirlik	Kardeşi yok	27	159,19	2,845	0,416	

	1 kardeşi var	119	185,09	3		
	2 kardeşi var	104	171,49			
	3 ve üzeri kardeş	96	165,34			
	Kardeşi yok	27	149,26			
Yönetilebilirlik	1 kardeşi var	119	184,58	3	3,279	0,351
	2 kardeşi var	104	170,45			
	3 ve üzeri kardeş	96	169,88			
	Kardeşi yok	27	158,91			
Anlamlılık	1 kardeşi var	119	190,62	3	6,229	0,101
	2 kardeşi var	104	159,34			
	3 ve üzeri kardeş	96	171,73			
	Kardeşi yok	27	152,65			
Toplam	1 kardeşi var	119	187,42	3	4,084	0,253
	2 kardeşi var	104	168,56			
	3 ve üzeri kardeş	96	167,47			

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcıların ailede bütünlük duygusu toplam puanlarına ilişkin sıra ortalamaları kardeşi olmayan katılımcılar için 152,65; 1 kardeşi olan katılımcılar için 187,42; iki kardeşi olan katılımcılar için 168,56 ve 3 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar için 167,47 olarak tespit edilmiştir. Kruskal Wallis Testi sonucunda katılımcıların kardeş sayısı ile ailede bütünlük duygusu puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo11

Ölçek Puanları Korelasyon Analizi Sonuçları

		AAÖ		
ABDÖ-K		Aile Aidiyeti	Kendilik Aidiyeti	Toplam AAÖ
Anlaşılabilirlik	r	0,436**	0,647**	0,653**
	p	0,000	0,000	0,000
Yönetilebilirlik	r	0,354**	0,570**	0,589**
	p	0,000	0,000	0,000
Anlamlılık	r	0,570**	0,485**	0,503**
	p	0,000	0,000	0,000
Toplam ABDÖ-K	r	0,456**	0,691**	0,709**
	p	0,000	0,000	0,000

** $p<0.01$

Tablo 11’e göre, AAÖ Aile Aidiyeti alt boyutu ile ABDÖ-K Anlamlılık alt boyutu arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($r = 0,570$, $p < 0,01$). Anlaşılabilirlik ($r = 0,436$, $p < 0,01$) ve Yönetilebilirlik ($r = 0,354$, $p < 0,01$) alt boyutları ile ise orta düzeyde pozitif anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. AAÖ Kendilik Aidiyeti alt boyutu ile ABDÖ-K Anlaşılabilirlik ($r=0,647$, $p<0,01$) ve Yönetilebilirlik ($r=0,570$, $p<0,01$) alt boyutları arasında yüksek düzeyde, Anlamlılık alt boyutu ile ise orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler mevcuttur ($r = 0,485$, $p < 0,01$). Ayrıca, ABDÖ-K toplam puanı ile AAÖ toplam puanı arasında da yüksek düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($r=0,709$, $p<0,01$). Bulgular, katılımcıların aile aidiyeti düzeyleri arttıkça, ailede bütünlük duygularının da arttığını göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Ergenlik ile yetişkinlik arasında yer alan dönemi ifade etmek amacıyla ortaya atılan "beliren yetişkinlik" dönemi, ergenlikten yetişkinliğe geçişin uzadığını gözler önüne sermektedir (Atak & Çok, 2010). Bu çalışma, Türkiye'nin genç bir nüfusa sahip olduğu gerçeği (TÜİK, 2024) de göz önünde bulundurularak beliren yetişkinler üzerinde yapılmıştır. Ayrıca Türkiye'de beliren yetişkinlik döneminin özellikleri kentsel ve eğitimine devam eden gençlerde daha belirgindir (Çok & Atak, 2015). Bu bulgu, mevcut araştırmanın üniversite öğrencileri üzerinde yapılmasının önemini destekler niteliktedir. Üniversite öğrencilerinin beliren yetişkinlik döneminde yaşadığı kimlik ve rol belirsizlikleri, ailelerine olan aidiyet ve bütünlük duygularıyla karşılıklı bir ilişki içerisindedir. Bu çalışma, Arnett'in (2000) beliren yetişkinlik kavramı çerçevesinde, genç yetişkinlerin Aile Aidiyeti Ölçeği (AAÖ) ve Ailede Bütünlük Duygusu (ABDÖ-K) ölçekleri üzerinden elde edilen veriler ışığında, aile ilişkilerinin bu geçiş dönemindeki rolünü ortaya koymaktadır.

Literatürde, aile aidiyeti ile ailede bütünlük duygusunun doğrudan birlikte incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yönü ile yapılan bu çalışma özgün bir nitelik taşımakta ve söz konusu iki değişkenin birlikte ele alınmasıyla literatüre önemli bir katkı sağlanmaktadır. Ayrıca araştırmada elde edilen bulgular daha önce konu ile ilgili yapılan araştırmalarda bildirilen aile bütünlüğü ile bireysel iyi oluş ve aile bağları arasındaki pozitif ilişkilerle tutarlılık göstermektedir (Akın & Soydan, 2015; Arı & Güler, 2019; Roman vd., 2025).

Beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerinin cinsiyet, aile yapısı, büyüdükleri yer, anne-baba medeni durumu, yaş ve eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlere göre değişmediği belirlenmiştir. Ancak bu bulgu, konuyla ilgili diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında bazı farklılıklar göstermektedir. Aslantürk vd. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, boşanmış ailelere sahip bireylerin aile aidiyeti düzeylerinin daha düşük olduğu bildirilirken, bu çalışmada böyle bir ilişki gözlemlenmemiştir. Ayrıca, Aydın ve Özyürek (2024) tarafından yapılan bir başka araştırmada, ailede bütünlük duygusunun anlaşılabilirlik boyutunun, bireylerin medeni durumlarına göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir; ancak bu çalışmada anne-baba medeni durumunun ailedeki bütünlük duygusunda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı ortaya konmuştur.

Bir kardeşi bulunan katılımcıların, iki kardeşi olanlara kıyasla daha yüksek aile aidiyeti düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgu, aile içindeki dinamiklerin, bireylerin aile aidiyeti düzeyleri üzerinde bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalar, birden fazla kardeşe sahip olmanın bireyin aileyle olan ilişkisini daha rekabetçi bir hale getirebileceğini ve bu durumun aidiyet duygusunu zayıflatabileceğini ileri sürmektedir (Tariq & Shams, 2015). Öte yandan daha az sayıda kardeşe sahip olan bireylerin, genellikle aile üyeleriyle daha yakın ve güçlü bağlar kurduklarını ve aile aidiyet duygularının daha yoğun olduğu gösteren bulgular da mevcuttur (Smith & Jones, 2018). Bu çalışmadaki bulgular ışığında, bir kardeşi olan katılımcıların daha yüksek aile aidiyeti düzeylerine sahip olmalarının; aile içindeki bağlarının daha yoğun, daha doğrudan ve destekleyici olabileceğini akıllara getirmektedir. İki veya daha fazla kardeşe sahip bireylerde ise, aile içindeki diğer bireyler arasında daha fazla olası rekabet söz konusu olabilir. Bu durum, bireylerin aile aidiyeti düzeylerinin daha düşük olmasına yol açabilir. Ayrıca, kardeş sayısının artmasıyla birlikte anne-babanın ilgi ve desteğinin daha geniş bir alana dağılabileceği düşünülmektedir. Bir çocuğa daha nitelikli bir ilgi sağlanabilirken, kardeş sayısının artması bireylerin algıladığı aile aidiyet duygusunun daha düşük olmasına yol açıyor olabilir. Literatürde, kardeş sayısının

artmasının, ebeveynlerin her bir çocuğa ayırabildiği ilgi ve desteği sınırlayabileceğini gösteren araştırmalara rastlamak mümkündür (De Leeuw vd., 2021; Steelman vd., 2002).

Katılımcıların ailede bütünlük duygusu düzeyleri ile aile yapısı, büyüdüleri yer, anne-baba medeni durumu, yaş ve eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlere göre değişmediği belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından ise kadınların Anlaşılabilirlik düzeyinin, erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, kadınların ailede yaşananları anlamlandırma ve olayları açıklama konusunda daha güçlü bir eğilim gösterebileceğine işaret etmektedir. Ancak farkın küçük düzeyde olması, cinsiyetin bu özellik üzerindeki etkisinin çok belirgin olmadığını da gösteriyor olabilir. Literatürde, aile bütünlük duygusunun alt boyutlarıyla cinsiyet arasındaki ilişkiler üzerine yapılan çalışmaların sonuçları farklılık göstermektedir. Örneğin, Küçükşen vd. (2023) yetişkinlerle gerçekleştirdikleri bir araştırmada, erkeklerin aile bütünlük duygusu puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde, Güler'in (2019) ergenlerle yaptığı bir çalışmada, erkeklerin aile bütünlük duygusu düzeylerinin kızlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla cinsiyetin anlaşılabilirlik üzerindeki etkisini daha net ortaya koymak için farklı yaş gruplarında yapılacak daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Araştırma sonucunda, beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve kendilik aidiyeti düzeyleri arttıkça ailede bütünlük duygularının da arttığı ve özellikle anlamlılık, anlaşılabilirlik ve yönetilebilirlik alt boyutlarının da arttığı belirlenmiştir. Bu bulgular, bireyin ailesiyle kurduğu duygusal bağlar ile ailede düzeni ve anlamı algılaması arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, çalışmanın en temel bulgusunu oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, bireylerin aile bağlarını algılama biçimlerinin, aile bütünlüğü deneyimleri ile yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Sınırlılıklar

Katılımcıların büyük çoğunluğunun kadınlardan oluşması (%73,7'ü), araştırmanın üniversite öğrencisi olan beliren yetişkinlerden oluşması ve araştırmanın kesitsel bir tasarıma sahip olması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Öneriler

Gelecek araştırmalarda, örneklem grubunun daha geniş tutulması ve farklı eğitim düzeylerindeki bireyleri de kapsayacak şekilde çeşitlendirilmesi önerilmektedir. Bunun yanı sıra, değişkenler arasındaki ilişkilerin daha kapsamlı bir biçimde incelenebilmesi ve olası nedensel bağlantıların ortaya konabilmesi amacıyla boyamsal araştırma tasarımlarının uygulanması faydalı olabilir. Ayrıca çalışmada çevrim içi ve yüz yüze toplanan veriler ayrı analiz edilmemiştir. Bu durum araştırmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilmelidir. İleride yapılacak çalışmalarda bu iki grubun yanıt örüntülerinin karşılaştırılması önerilmektedir. Ek olarak kardeş sayısının, bireylerin aile içindeki rollerini ve ilişkilerini nasıl etkilediğini anlamak için aile aidiyeti ve ailede bütünlük duygusunu da kapsayan daha fazla araştırma yapılması, bu bulguyu daha iyi açıklamak için faydalı olabilir.

Üniversite öğrencilerinin aileleriyle düzenli ve açık iletişim kurmaları, duygusal destek sağlamaları açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla bireylerin aileleri ile düzenli görüşme sağlaması, ortak aktiviteler gerçekleştirmesi ve samimi diyaloglar kurması teşvik edilmelidir. Bu çalışmalar, özellikle ülkemizde rehberlik ve psikolojik danışma merkezleri ile aile danışmanlığı merkezlerinin programlarına dâhil edilerek bireye ve aileye yönelik önleyici ruh sağlığı çalışmaları kapsamında ele alınabilir. Bu noktada gerçekleştirilecek psikoeğitim programları, ailenin iletişim becerilerini geliştirmesine yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, G., & Soydan, M. (2015). Ailede bütünlük ve gençlerin psikososyal gelişimi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(4), 223–234.
- Anant, S. S. (1967). *Belongingness and mental health: Some research findings*. Acta Psychologica, 26, 391-396.
- Antonovsky, A. (1979). *Health, stress and coping*. Jossey-Bass.
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling mystery of health*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Antonovsky, A. (1988). *Unravelling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Antonovsky, A., & Sourani, T. (1988). Family sense of coherence and family adaptation. *Journal of Marriage and the Family*, 79-92.
- Arı, E., & Güler, Y. (2019). Ergenlerde öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2005). The developmental context of substance use in emerging adulthood. *Journal of Drug Issues*, 35, 235–254. <https://doi.org/10.1177/002204260503500202>
- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68–73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Arnett, J. J. (2011). Emerging adulthood(s): The cultural psychology of a new life stage. In L. A. Jensen (Ed.), *Bridging cultural and developmental approaches to psychology: New syntheses in theory, research, and policy* (pp. 255–275). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195383430.003.0012>
- Aslantürk, H., Kesen, N. F., & Daşbaşı, S. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyetinin Aile İlişkileri Açısından İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1579-1598. <https://doi.org/10.33417/tsh.739505>
- Atak, H. (2011). Beliren yetişkinlik: Yeni bir yaşam döneminin Türkiye'de incelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- Atak, H., & Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50.
- Aydın, A., & Gürçan, M. (2017). Beliren yetişkinliğin boyutları ve ebeveyn tutumlarının kimlik gelişimine etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, A., & Özyürek, A. (2024). Yetişkinlerin çocuklukta ebeveynleştirilme düzeyleri ile aile bütünlük duyguları arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(1), 351-367. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.1318229>
- Bryant, C. M., & Conger, R. D. (2002). The family context in adolescent development: Advances in research and theory. *Journal of Adolescence*, 25(1), 31–50. <https://doi.org/10.1006/jado.2001.0451>
- Can, A. (2024). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Akademi.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Çeçen, A. R. (2007). Aile Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu Ölçeği (Abdö-K) kısa formunun Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(3), 1199-1220.

- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı. *Journal of Theory & Practice in Education (JTPE)/Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1).
- Çeçen, A. R., & Mert, M. A. (2023). Sense of coherence, family sense of coherence and psychological distress: The mediating role of self satisfaction. *International Journal of Mental Health and Addiction*, (2), 1579–1593. <https://doi.org/10.1007/s11469-023-01185-w>
- Çok, F., & Atak, H. (2015). Emerging adulthood in Turkey: Does it (yet) exist?. *Online Journal of Counseling & Education*, 4(3).
- De Leeuw, F., Kalmijn, M., & Van Gaalen, R. (2021). Family size and parental investment: Effects on sibling relationships and child outcomes. *European Journal of Population*, 37(2), 423–447.
- Fulgini, A. J., Tseng, V., & Lam, M. (1999). Attitudes toward family obligations among American adolescents with Asian, Latin American, and European backgrounds. *Child Development*, 70(4), 1030–1044. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00075>
- Gök, E., & Kocayörük, E. (2019). Temel psikolojik ihtiyaçlar, aile aidiyeti ve ebeveyn algısı değişkenlerinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 21-51.
- Güler, M. (2019). Ergenlerde öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişki. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35), 1-20.
- Güner, F., Cömert, E., & Öztoran, M. (2023). Öğretmenlerin Aile Aidiyeti ile İlgili Düşüncelerinin İncelenmesi. *ESAR Journal*, 4(1), 18-31. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13294673>
- Hagerty, B. M., & Patusky, K. (1995). Developing a measure of sense of belonging. *Nursing Research*, 44(1), 9-13. <https://doi.org/10.1097/00006199-199501000-00003>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Harlow: Pearson Education Limited.
- Kınıklı, E. N. (2021). *Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığının aile bütünlük duygusu ve saldırganlık davranışı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- King, V., & Boyd, L. M. (2016). Factors associated with perceptions of family belonging among adolescents. *Journal of Marriage and Family*, 78(4), 1114-1130. <https://doi.org/10.1111/jomf.12322>
- Korkut, G., & Gençtürk, Z. (2020). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile aile aidiyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(24), 209-231. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.831622>
- Köse, F., & Şahin, N. (2018). Aile aidiyeti duygusunun Türk üniversite öğrencileri üzerindeki etkisi. *Aile ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 15–29.
- Küçükşen, K., Toptaş, T., & Çetin, S. N. (2023). Yetişkin bireylerde aile bütünlük duygusunun yaşam doyumunu üzerindeki etkisi. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(1), 119-130. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1123493>
- Lindström, B. & Eriksson, M. (2011) From health education to healthy learning: Implementing salutogenesis in educational science. *Scandinavian Journal of Public Health*, 39(Suppl 6): 85–92. <https://doi.org/10.1177/1403494810393560>
- Maslow, A. H. (1970). New introduction: Religions, values, and peak-experiences. *Journal of Transpersonal Psychology*, 2(2), 83-90.

- Mavili, A., Kesen, Ö. G. D. N. F., & Daşbaşı, Ö. G. D. S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 33, 29–45. <https://doi.org/10.21560/spcd.19507>
- Neuman, W. L. (2019). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Cilt I) (Ö. Akkaya, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Olson, D. (2011). FACES IV and the Circumplex Model: Validation study. *Journal of Marital and Family Therapy*, 37(1), 64–80. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2009.00175.x>
- Öztürk, A., & Yılmaz, D. (2017). Aile yapısının genç yetişkin psikolojisindeki yeri. *Journal of Family Studies*, 12(2), 45–60.
- Roman, N. V., Balogun, T. V., Butler-Kruger, L., Danga, S. D., de Lange, J. T., Human-Hendricks, A., Khaile, F. T., October, K. R., & Olabiyi, O. J. (2025). Strengthening family bonds: A systematic review of factors and interventions that enhance family cohesion. *Social Sciences*, 14(6), Article 371. <https://doi.org/10.3390/socsci14060371>
- Semerci, M., Bayram, M. N., & Koçak, O. (2023). Genç yetişkinlerin aile aidiyeti ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisinde yalnızlığın aracı rolü. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 4(3), 273–288. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.4.3.4>
- Smith, A. L., & Jones, R. M. (2018). Understanding gendered perceptions of family coherence: A cross-sectional analysis. *Family Relations*, 67(3), 341–354. <https://doi.org/10.1111/fare.12291>
- Steelman, L. C., Powell, B., Werum, R., & Carter, S. (2002). Reconsidering the effects of sibling configuration: Recent advances and challenges. *Annual Review of Sociology*, 28, 243–269.
- Taber, K. S. (2018). The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in Science Education*, 48(6), 1273–1296. <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9602-2>
- Tariq, M., & Shams, T. (2020). Gender differences in family communication patterns and meaning-making in South Asian families. *Journal of Family Studies*, 26(4), 556–570. <https://doi.org/10.1080/13229400.2019.1573894>
- TÜİK (2024). Yaş grubuna göre nüfus, <https://nip.tuik.gov.tr/?value=YasGrubunaGoreNufus>
- Usta, M. (2019). Aile işlevselliğinin psikolojik ihtiyaçları karşılamadaki rolü. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 1-20.
- Yeter, S. İ. (2019). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin aile aidiyeti ve manevi yönelimlerine göre yordanması* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi).

Yazarlar Hakkında

Yazar adı SOYADI: Özlem CİN

Yazar adı SOYADI: Meral TANER DERMAN

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmaya eşit düzeyde katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makale için yazarlardan herhangi biri için çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek

Yazarlar, çalışma için herhangi bir finansman desteği almamıştır.

Not

Çalışmaya dahil edilen tüm katılımcılardan aydınlatılmış onam alınmıştır.

Etik Bildirim

Bu araştırma, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 29.11.2024 tarih ve 43 sayılı kararla onaylanmıştır. Araştırma kapsamında katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş, gönüllülük esasına dayalı katılım sağlanmış ve veriler anonim olarak toplanmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerinin gizliliği korunmuş ve çalışma süresince etik ilkelere uygun hareket edilmiştir.

Etik Kurul Adı: Bursa Uludağ Üniversitesi Araştırma ve Yayın Etik Kurulları Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Onay Tarihi: 29/11/2024

Belge Numarası: 2024-11/43